

LETNÍ TEATROLOGICKÉ SYMPOZIUM

zámek Mikulov

25. – 26. 7. 2025

Symposium se koná v rámci Divadelního festivalu Mikulov
Moravský Parnas Johanna Georga Gettnera

Kabinet pro studium českého divadla, NIK

Regionální muzeum v Mikulově

Program sympozia 2025

pátek 25. července – Sala terrena

16:00 – 16:15 zahájení sympozia – Petr Kubín (ředitel Regionálního muzea v Mikulově) Petra Ježková (vedoucí Kabinetu pro studium českého divadla, NIK)

První blok – kurátor Petra Ježková

16:15 – 17:30

Pavel Drábek: *Specifikum divadelního a performančního zážitku. Prolegomena k dějinám estetické slasti*

Tomáš Kubart: „*Aj, náš Juvenále, co to tropíte?*“ *Fischerova nevydaná dramata*

Petra Ježková: *České mořské lázně na Brači a jihoslovanské drama v Praze*

19:00 Moravský Parnas, galerie Konvent: HOF-MUSICI – *Cantate Morali*

20:30 galerie Konvent: uvedení knihy *Spaßmacher ve službách šlechty. Divadlo v českých zemích ve druhé polovině 17. století* (Miroslav Lukáš ed.)

sobota 26. července – Sala terrena

Druhý blok – kurátor Miroslav Kindl

9:30 – 10:45

Jana Spáčilová: „*Primislao můj milej, copak tu děláte?*“ *Mýtus o Libuši v barokním hudebním divadle*

Ondřej Macek: *Teatro Mobile di San Cristoforo*

Miroslav Kindl: *Rytíři, kouzelníci, draci a koně*

diskuze / přestávka s kávou

Třetí blok – kurátor Klára Škrobánková

11:00 – 12:15

Jana Luková: *Vavrínek Čaplovič ako zberateľ (?) teatrálií. Vzťah medzi bibliofilom Čaplovičom a divadelným dekorátorem Františkom Karolom Maurerom*

Katarína Haberlandová: *Prístavba historickej budovy SND v Bratislave: kontext, hodnoty, perspektívy*

Jana Laslavíková: *Bruno Walter v (seba)obrazě*

diskuze / polední přestávka s občerstvením

Čtvrtý blok – kurátor Věra Velemanová

13:15 – 15:00

Jakub Hauser: „*V tom élemtu šla opona dolu*“. *Divadelní karikatury Josefa Lady, Josefa Skružného a dalších autorů z fondu J. R. Vilímek v Muzeu literatury*

Petra Honsová: *Ladislav Smoček a jeho režie v zahraničí*

Nikol Martinková Burianová: *Hranice interpretace v divadelních textech Valèra Novariny*

Kristýna Kovyršina: *Batolecí divadlo? Existuje!*

diskuze / zakončení sympozia

17:00 Moravský Parnas, galerie Konvent: TOY MACHINE – *Pověsti české*

19:00 Moravský Parnas, zámecký sál: GEISSLERS HOF-COMOEDIAN-TEN – *Projekt Casanova: Jak voní ramlice*

ANOTACE PŘÍSPĚVKŮ

PAVEL DRÁBEK je emeritní profesor dramatu a divadelní praxe na Univerzitě v Hullu ve Velké Británii. Zabývá se divadelní teorií a raně novověkou historií divadla, dramatickým překladem a adaptací. Píše hry, operní libreta a překládá pro činohru, rozhlas a operu.

Specifikum divadelního a performančního zážitku. Prolegomena k dějinám estetické slasti

Jarní číslo *Divadelní revue* 1/2026 bude věnováno tématu Divadelní a performanční historiografie. V rámci přípravy na toto číslo a v rámci povzbuzování kolegů teatrologů ke tvorbě textů tento konferenční příspěvek navrhne možnou metodologii, jak se zamyslet nad divadelním zážitkem jako vespolnou zkušeností. Teoreticky vychází příspěvek z evoluční psychologie (Dunbar), sociální psychologie (FERNBACH a SLOMAN) a nevyhnutelně i z teoretické dramaturgie (ZICH, DROZD, ETLÍK).

KATARÍNA HABERLANDOVÁ je samostatná vedecká pracovníčka, pôsobí na oddelení architektúry Historického ústavu SAV, v.v.i. v Bratislave. Venuje sa dejinám architektúry a urbanizmu 20. storočia. Vo svojich prácach reflektuje tému pamiatkovej ochrany architektúry moderného hnutia. Je členkou medzinárodnej organizácie DOCOMOMO, venujúcej sa problematike výskumu, obnovy a popularizácie modernej architektúry ako dôležitej súčasti kultúrneho dedičstva.

Prístavba historickej budovy SND v Bratislave: kontext, hodnoty, perspektívy

Príspevok pojednáva o okolnostiach realizácie modernej prístavby Slovenského národného divadla (Rajmund Hirth, 1969–1972). Autorka predstaví príklady uchopenia ochrany a obnovy obdobných divadelných stavieb rozšírených prístavbou v 2. polovici 20. storočia na Slovensku aj v zahraničí. Poukáže na nové spôsoby definovania pamiatkových hodnôt takýchto architektonických celkov v čase, keď sa u mnohých z nich uvažuje o komplexnej pamiatkovej obnove.

JAKUB HAUSER je historik umění, v současné době kurátor uměleckých sbírek Památníku národního písemnictví / Muzea literatury, kde se podílel na několika výstavních projektech (František Bidlo – Homo politicus, 2015; Zkušenost exilu, 2017; Poslední muzeum?, 2025) a je též jedním z kurátorů stálých expozic Muzea literatury (od 2022). Je také spolueditorem publikace *Obrazy nenávisti. Vizuelní projevy antisemitismu ve střední Evropě* (2020). Za knihu *Sans retour. Výtvarníci ruské emigrace v meziválečné Praze* obdržel v roce 2021 cenu Josefa Krásy, udělovanou Uměleckohistorickou společností.

„V tom élemtu šla opona dolu“. Divadelní karikatury Josefa Lady, Josefa Skružného a dalších autorů z fondu J. R. Vilímek v Muzeu literatury

Ve své době populární dramatik, prozaik, humorista, ilustrátor a dlouholetý redaktor *Humoristických listů* Josef Skružný (1871–1948) vdechl na konci nultých let 20. století život fiktivní postavě juvenilního spisovatele a redaktora Venouše Dolejše (později Huňáčka), který bavil čtenáře své doby nejen dobrodružnými příběhy ze svého života, ale také četnými reportážemi a výtvarnými a divadelními recenzemi. Jeho příspěvky, vycházející jednak na stránkách *Humoristických listů*, jednak shromažďované do řady svazků Dolejšových sebraných spisů, doprovázely kresby, z nichž mezi lety 1909 a 1917 většinu vytvořil Josef Lada. Tyto málo známé práce zůstaly mimo pozornost ladovských badatelů zejména kvůli možným pochybnostem nad jejich autorstvím. Díky připisům na výtvarných předlohách kreseb uložených ve sbírkách Muzea literatury však lze autorství těchto anonymních děl spolehlivě určit. Příspěvek se zaměří na tuto svébytnou kapitolu raného Ladova díla a na specifickou (humoristickou) dokumentaci dobové pražské divadelní scény.

PETRA HONSOVÁ vystudovala divadelní vědu na FF UK a scénologii na DAMU v Praze. Po tři desetiletí spolupracovala s Činoherním klubem. Je spoluautorkou knihy *Činoherní klub 1965–2005* a autorkou monografie *Jiří Hálek a Jiřina Třebická / K herectví Činoherního klubu a 60. let*. Od roku 2023

je členkou Kabinetu pro studium českého divadla v Institutu umění – Divadelním ústavu. Při DAMU připravuje monografii „Ladislav Smoček, dramatik a režisér“.

Ladislav Smoček a jeho režie v zahraničí

Dramatik a režisér Ladislav Smoček režíroval mezi léty 1967 a 1988 ve švýcarském Curychu. Jeho jedenáct pohostinských režii vznikalo nejprve v Theater am Neumarkt, později v Theater am Depot při Schauspiel-Akademie Zürich. Inscenoval tu své hry *Bludiště*, *Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho* a *Bitva na kopci*, Shafferovu *Černou komedii*, Bondovy *Spasené*, Goldoniho *Poprask na laguně*, Čechovovy *Tři sestry*, Cocteauova *Orfea*, Tilla Eulenspiegela, Vegovu *Fuente Ovejunu*, Syngovu *Drátenickou svatbu* a Beckettovy *Šťastné dny*. Příležitost k zahraniční práci dostal také v Manile na Filipínách, ve finském Tampere, v italském Milanu, rakouském Kobersdorfu a belgických Antverpách. Příspěvek představí tyto inscenace, o kterých česká teatrologie dosud neměla bližší povědomí.

PETRA JEŽKOVÁ je divadelní historička, redaktorka a editorka, zabývající se zejména českým divadlem 19. a první poloviny 20. století. Vede Kabinet pro studium českého divadla IDU, kde je hlavní garantkou projektu Česká divadelní encyklopedie. Založila a řídí ediční řadu *Nota bene*, pro niž editorsky či redakčně připravila několik svazků. Od 2024 je šéfredaktorkou *Divadelní revue*.

České mořské lázně na Brači a jihoslovanské drama v Praze

Při slavnostním odhalení pamětní desky a busty Iva Vojnoviće na supetrském hotelu Praha na ostrově Brač roku 1936 nemohla chybět česká delegace, která přednesla pro ten účel sepsanou vzpomínku Jaroslava Kvapila. Co předcházelo? Sonda do vzájemných česko-jihoslovanských kulturních, respektive divadelních styků otevře otázku po sebekonstitutivních strategiích v umění a poukáže na politický ráz, jaký na sklonku Rakouské monarchie tyto vztahy bezesporu měly. Nic z toho ovšem nevylučovalo výjimečnou obětavost a zapálení pro nadosobní cíle, jež byly pro dobové kulturní transfery i pro příběh vztahu Vojnoviće a Kvapila neméně příznačné.

MIROSLAV KINDL působí v Muzeu umění Olomouc jako vedoucí oddělení Arcidiecézní muzeum Olomouc, kurátor nizozemského malířství a Zámecké obrazárny Arcibiskupského zámku v Kroměříži. Na Katedře dějin umění Univerzity Palackého v Olomouci přednáší dějiny nizozemského malířství od 15. do 17. století. Specializuje se na nizozemské malířství, slavnosti a ceremonie 17. století a sběratelství 17. století.

Rytíři, kouzelníci, draci a koně

V srpnu roku 1596 proměnil lankrabě Moritz von Hessen-Kassel (1572–1632), hlava protestantské šlechty v říši, město Kassel v arénu rytířské slávy, vizuálního spektaklu a politické symboliky. Na počest křtin své dcery uspořádal nejen divadelní představení a slavnostní turnaje, ale především velkolepé ohňové drama, které se odehrálo jako epické vyvrcholení alegorického příběhu inspirovaného rytířskými romány 16. století. Na scéně vystoupil kouzelník Molopopolopus, královna Gratiosa, drak, obr i rytíř Kalomethymus. Zinscenovaná bitva mezi dobrem a zlem, obohacená o výbuchy, zpěvy i doslova hořící scénografii, propojovala středověkou slavnostní kulturu s prvky raně novověkého divadla a barokní propagandy. Příspěvek nabídne pohled na tuto událost jako na fascinující spojení rytířské tradice a divadelní performativity – jako velkolepé divadlo všech smyslů, v němž obři přicházejí o hlavu, draci hoří, koně cválají a rytířská dobrodružství za zvuků lamentujících zpěvů vrcholí. To vše ve formě politického manifestu. A nad tím létá 60 000 raket.

KRISTÝNA KOVYRŠINA je absolventka Divadelní vědy na FF UK, kde pokračuje v doktorském studiu. Věnuje se scénografii 20. století, site specific a performance Divadlu Continuo, dramatické výchově a inscenacím pro děti. Je externí recenzentkou časopisu *Loutkář*. Autorsky se podílí na projektu Česká divadelní encyklopedie.

Batolecí divadlo? Existuje!

Příspěvek přiblíží fenomén divadelních produkcí pro nejmenší. Odkud se vzalo divadlo pro batolata? Kde se s ním u nás můžeme setkat? A je vůbec možné, aby bylo divákem tříměsíční miminko? Na tyto a další otázky se nejen skrze vybrané inscenace (*BatoLaterna*, *Mimi opera*) příspěvek pokusí nalézt odpovědi. Tak batole s sebou a pojďme (si) hrát!

TOMÁŠ KUBART je vědecko-výzkumný pracovník Oddělení pro výzkum moderního českého divadla v Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Kabinetu pro studium českého divadla IDU. Zabývá se performativitou, zejména českým akčním uměním a vídeňským akcionismem, českým dramatem 20. století, a současným německojazyčným divadlem. Je výkonným redaktorem *i-Taneční zóny*.

„Aj, náš Juvenále, co to tropíte?“ Fischerova nevydaná dramata

Příspěvek se zaměří na juvenilní dramatickou tvorbu Otokara Fischera (1883–1938), jedné z formativních postav československé meziválečné dramatiky a dramaturgie. Za autorova života vyšlo tiskem osm dramát, avšak v Literárním archivu Památníku národního písemnictví odpočívá v jeho pozůstalosti dalších 16 rukopisů a rukopisných fragmentů. Ve *Fiktivním dialogu: Satiře samoty* se setkáváme s Fischerovým pozdějším pseudonymem Norbert Krenn jako s dramatickou postavou, léčenou tajemným Janem Löwenbachem z nakažlivé nemoci: satiry. V dalších textech se mísí němčina s češtinou, řečtinou i latinou. V *Parodii na Mariova Tristana* (1916) se setkáme s kritikou současníků, ve *Fiktivním dialogu* zahlédneme tehdejší autorův dramatický vzor – Viktora Dyka, *Hakens Schmid a Hilarius v tunelu* je psán jako pokus o jambický verš. Dosud spíše neznámá část autorova dramatického díla bude představena v kontextu jeho pozdější dramatické tvorby. Příspěvek se dotkne tematických a stylových linií, jež dozrávají ve Fischerově dramatice až s koncem první světové války, ale rodí se již s jeho ranými texty.

JANA LASLAVÍKOVÁ je muzikologička a divadelná historička, samostatná vedecká pracovníčka na Historickom ústave SAV, v.v.i. v Bratislave. Vo svojom výskume sa venuje najmä divadelnému a kultúrnemu životu v strednej a stredovýchodnej Európe v dlhom 19. storočí v kontexte politických, spoločenských a národnostných zmien v mestách. Je autorkou monografie *Mestské divadlo v Prešporku na sklonku 19. storočia: Medzi provinciou a metropolou* (Bratislava, 2020). V roku 2022 identifikovala v spolupráci s historičkou umenia Janou Lukovou pôvodnú výzdobu stropu auditória z Mestského divadla v Prešporku (dnešná historická budova SND v Bratislave), ktorá sa považovala za stratenú. V roku 2023 identifikovala rodinnú korešpondenciu Bruna Waltera, ktorú adresoval svetoznámy dirigent počas svojho pobytu v Prešporku koncom 19. storočia. V roku 2024 usporiadala v spolupráci so Slovenským národným múzeom-Hudobným múzeom v Bratislave výstavu a odborné podujatia, na ktorých boli prezentované oba nálezy.

Bruno Walter v (seba)obraz

Pri porovnaní rodinnej korešpondencie mladého dirigenta Bruna Waltera (1876–1962) z obdobia jeho pôsobenia v Prešporku na sklonku 19. storočia s jeho spomienkami, ktoré zostavil počas 2. svetovej vojny už ako svetoznámy hudobník, sa ukazujú veľké rozdiely. Listy podliehajú štylizácii rovnako ako spomienky, čo na jednej strane vytvára priestor pre skúmanie sebaobrazu umelca a možnosti interpretácie v intenciách novodobých sociolingvistických teórií. Na druhej strane sa otvára otázka, nakoľko sú tieto pramene verifikovateľné a využiteľné pre mapovanie (hudobno)divadelnej histórie. Príspevok chce prispieť do aktuálnej diskusie o možnostiach či limitoch divadelných prameňov v dobe digital humanities.

JANA LUKOVÁ je historička umenia, absolventka Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. V rokoch 2007–2022 pôsobila v Galérii mesta Bratislavy, naposledy ako kurátorka Zbierky starej maľby a sochy. Od roku 2022 absolvuje v dennej forme doktorandské štúdium v Historickom ústave SAV,

v.v.i. Systematicky sa venuje výskumu so špecializáciou na obdobie 18. a 19. storočia so zameraním na prostredie Prešporka, téme zberateľstva, reštaurovania, sakrálnej ikonografie, či habsbursko-lotrinských panovníkov.

Vavrinec Čaplovič ako zberateľ (?) teatrálií. Vzťah medzi bibliofilom Čaplovičom a divadelným dekorátorm Františkom Karolom Maurerom

Príspevok priblíži predmety z majetku bibliofila a archivára v službách aristokratickej rodiny Zichy de Vásonykeő Vavrinca a Čaploviča (1778–1853) a ich prepojenie s divadelným maliarom z Prešporka Františkom Karolom Maurerom (1764–1844). Pôsobenie a spolupráca oboch mužov v prvej polovici 19. storočia nebola doteraz komplexnejšie prebádaná, aj keď zrejme medzi nimi prebiehala úzka spolupráca. Niekoľko nových poznatkov o Maurerovej práci pre mestské divadlo v Prešporku priniesol nedávny výskum v Archíve mesta Bratislavy.

ONDŘEJ MACEK je cembalista a muzikolog, umělecký vedoucí vokálně instrumentálního souboru Hof-Musici, se kterým vystupuje na festivalech v České republice, Itálii, Rakousku, Německu, Maďarsku, Japonsku aj. Jeho hlavní badatelský a interpretační zájem patří opěře a oratoriu italského baroka. Věnuje se přitom zejména vyhledávání neznámých skladeb dochovaných v evropských knihovnách a archivech. Od roku 1996 působí v Českém Krumlově, kde v tamním zámekském divadle každoročně připravuje novodobou světovou premiéru některé ze zapomenutých oper 17. a 18. století.

Teatro Mobile di San Cristoforo

Príspevok predstaví projekt rekonstrukce přenosného barokního divadla, které vzniká dle podrobného studia pramenů ze 17. století, respektive italských, francouzských a německých traktátů a ikonografických materiálů.

NIKOL MARTINKOVÁ BURIANOVÁ absolvovala bakalářské a magisterské studium francouzského a anglického jazyka na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity. Od roku 2021 studuje na Masarykově univerzitě doktorský program Románské literatury. Ve své výzkumné práci se zaměřuje na tvorbu Valèra Novariny, interakci mezi jazykem, prostorem a divákem skrze metodologické ukotvení na poli kognitivních metafor a jejich roli v konstrukci jazyka a prostoru. Je autorkou monografie *La réécriture du mythe de Dom Juan*, ve které se zabývá problematikou přepisování literárních mýtů. Věnuje se též transformaci divadelního prostoru, eko-scénografii, konceptu emancipovaného diváka a frankofonním literaturám.

Hranice interpretace v divadelních textech Valèra Novariny

Vstoupit do světa švýcarského dramatika Valèra Novariny znamená překročit hranice tradiční divadelní zkušenosti a pohybovat se na pomezí mezi řečí a nesmyslem, mezi strukturou a jejím rozpadem. Novarina cíleně podřívá klasické interpretační strategie: jeho postavy postrádají psychologickou hloubku, jednání je roztříštěné, divák se ocitá v situaci, kdy není možné sledovat dramatickou linii ani dekodovat jednotný smysl. Promluva se sama stává hlavním aktérem představení. Divadelní text není nástrojem komunikace, ale naopak prostorem pro zkoumání samotné podstaty jazyka deformovaného neologismy, rytimizací a výrazovou extravagancí narušující očekávání diváka a destabilizující proces porozumění. Novarina vystavuje publikum neustálé nejistotě – a právě v tomto emočním rozpoložení se nachází skutečná „teatralita“ jeho textů. Namísto tradiční interpretace nabízí autor zkušenost „ponoření do jazyka“, v níž význam vzniká spíše skrze zvuk, rytmus a asociaci než přes jasnou logickou strukturu. Tím otevírá otázku hranic srozumitelnosti a přehodnocuje roli divadla jako místa artikulace myšlenky a předání příběhu. Autor interpretaci nezavrhuje, nýbrž redefinuje v momentě, kdy se divadlo stává místem, kde se myšlení neukládá do pevných forem, ale rozvíjí se v napětí samotného jazyka. Jak se zdá, u Novariny neplatí, že mlčet je zlato – naopak, i tam, kde jazyk selhává, se rodí nová forma porozumění, byť může mít podobu dadaistického šepotu.

JANA SPÁČILOVÁ je muzikoložka, která během své profesní dráhy prošla všemi třemi oborovými vysokoškolskými pracovišti v České republice – magisterský titul získala na Ústavu hudební vědy FF UK vědy v Praze, doktorát na ÚHV FF MU v Brně a od roku 2014 je členkou pedagogického sboru Katedry muzikologie na FF UP v Olomouci. Její odborný zájem se soustřeďuje na hudbu doby baroka, zejména italskou operu v českých zemích. Na pomezí muzikologie a teatrologie stojí její výzkum barokní libretistiky.

„Primislao můj milej, copak tu děláte?“ Mýtus o Libuši v barokním hudebním divadle

Postavu mýtické kněžny Libuše má většina návštěvníků opery spojenou s jejím nejslavnějším ztvárněním z pera Bedřicha Smetany na libreto Josefa Wenziga. Kořeny zhudebnění této látky však leží již v 17. století. Příspěvek bude věnován odrazu libušovského mýtu v barokní opeře se zvláštním přihlédnutím k pasticcii *Praga nascente da Libussa, e Primislao*, ze kterého pochází také uvedený citát, dokreslující jeden z prvních výskytů češtiny na operní scéně. Záměrem je také představit dvě čerstvě dokončené knižní publikace vzniklé jako výstup projektu *Libuše zpívá*, na nichž se vedle přednášející podílel interdisciplinární tým badatelů z olomoucké Katedry muzikologie a Ústavu pro českou literaturu AV ČR.